

Χρυσσοστόμου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος. «*Ἡ τρίτη οἰκουμενικὴ σύνοδος καὶ τὸ πρωτεῖον τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης. Ἀπάντησις εἰς τὴν ἐγκύκλιον τοῦ πάπα Ρώμης Πίου ια' *Lux veritatis*»* (Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς «Ἐκκλησίας»), ἐν Ἀθήναις 1932, 8ον σελ. 47.

Τὴν μελέτην ταύτην συνέγραψεν ὁ μακαριώτατος ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κύριος Χρυσόστομος εἰς ἀντίκρουσιν τῆς ἐν τῇ παπικῇ ἐγκυκλίῳ *Lux veritatis* (1931) ἀναπτυσσομένης ἀντιλήψεως, καθ' ἣν ἡ ἐν Ἐφέσῳ οἰκουμενικὴ σύνοδος τοῦ 431 διεκήρυξε τὸ πρωτεῖον καὶ ἀλάθητον τοῦ Πάπα. Εἰς ἀναίρεσιν τοῦ δισχυρισμοῦ τούτου, ὁ μακαριώτατος καταδεικνύει οὐ μόνον ὅτι ὁ Νεστόριος Κων/πόλεως καὶ ὁ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας ἦσαν ξένοι πρὸς πᾶσαν ἰδέαν πρωτείου ἐξουσίας τοῦ πάπα Ρώμης, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἡ ἐφεσινή σύνοδος οὐδέποτε ἀνεγνώρισε τοιοῦτο πρωτεῖον, ἀποδεχθεῖσα τὸν πᾶπαν Ρώμης μόνον ὡς πρῶτον τῇ τάξει καὶ πρωτόθρονον. Ἀποκρούει ἐπίσης ὡς ἐσφαλμένον τὸ ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ λεγόμενον, καθ' ὃ ἡ ἐν Ἐφέσῳ σύνοδος συνήλθεν, ὅπως ἐπαναλάβῃ τὴν κατὰ τοῦ Νεστορίου παπικὴν ἀπόφασιν, καταδεικνύων ὅτι ἡ σύνοδος τὴν κατὰ τοῦ Νεστορίου ἐξενεχθεῖσαν καταδίκην τῆς ἐθεώρησεν ὡς ἰδίαν ἑαυτῆς καὶ ὅλως ἀνεξάρτητον πράξιν. Καὶ ἡ νέα αὕτη μελέτη τοῦ μακαριωτάτου διακρίνεται διὰ τὴν πολυμάθειαν, τὴν εὐστοχον χρῆσιν τῶν πηγῶν, τὴν ἀντικειμενικότητα, τὴν σαφήνειαν καὶ πάντα τὰ προσόντα ἐκεῖνα, ἅτινα χαρακτηρίζουσι πάσας τὰς ἐργασίας αὐτοῦ.

Ἐπιφυλάξεις τινὰς μόνον ἔχομεν ὡς πρὸς τὸ ἐν τέλει τῆς μελέτης ἐξαγόμενον συμπέρασμα, καθ' ὃ «βάσις τῆς ἀληθοῦς ἐνώσεως δέον νὰ εἶναι ἡ ἐπάνοδος τοῦ Πίου ια' εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης Κελεστίνου καὶ ἡ ἀποβολὴ παντός ὅ,τι ἔκτοτε παρεισέφρησεν ἐν τῇ ρωμαϊκῇ ἐκκλησίᾳ ξένον καὶ ἀλλότριον πρὸς τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν πράξιν τῆς ἀρχαίας ἐκκλησίας» (σ. 47). Ἐχομεν δὲ τὰς ἐπιφυλάξεις ταύτας, διότι εἶναι ἀναντίρρητον ὅτι αἱ παπικαὶ ἀξιώσεις περὶ πρωτείου ἐξουσίας ὑφίσταντο ἤδη ἐν Ρώμῃ ἐπὶ Κελεστίνου, ἂν καὶ οὐχὶ ἐν τῇ σημερινῇ των μορφῇ, καὶ ὅτι ταύτας διαδηλοῖ ἐν τῇ ἐφεσινῇ συνόδῳ ὁ παπικὸς ἀντιπρόσωπος πρεσβύτερος Φίλιππος, ὅστις ἐχαράκτηρισε τὸν πᾶπαν Ρώμης διάδοχον καὶ τοποτηρητὴν τοῦ Πέτρου καὶ τοῦτον «κεφαλὴν τῆς ὅλης πίστεως καὶ τῶν ἀποστόλων» (σ. 36-37). Ὅτι δὲ τὰ λεχθέντα ὑπὸ τοῦ πρεσβυτέρου Φιλίππου, —καὶ οὐδεὶς σοβαρὸς λόγος ὑπάρχει νὰ ἀποδεχθῶμεν ὅτι δὲν ἐλέχθησαν ταῦτα ὑπ' αὐτοῦ— διεδήλουν τὰς ἐπισήμους ἀντιλήψεις τῆς ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας εἶναι σαφές, διότι ἀντιπρόσωπος τοῦ πάπα, λαβὼν μάλιστα τὴν ρητὴν ἐντολὴν νὰ τηρήσῃ «τὸ κύρος τῆς ἀποστολικῆς ἑδρας» (σ. 32), δὲν θὰ ἠδύνατο ἢ νὰ ἐκφέρῃ τὰς ἐπισήμους παπικὰς ἀντιλήψεις καὶ οὐχὶ ἀτομικὰς τοιαύτας. Ἄλλως ὀλίγα ἔτι βραδύτερον ὁ πάπας Ρώμης Λέων ἀναφανδὸν διεκήρυξε παραπλησίους ἀντιλήψεις, αἵτινες, ὡς ἀνομολογεῖ καὶ ὁ Μακαριώτατος, ἀπηχοῦσαι «θεωρίας διαδεδομένας ἤδη ἐν τῇ Δύσει»

(σ. 36), δὲν θὰ ἡδύναντο νὰ δημιουργηθῶσιν αἰφνιδίως. Διὰ τοῦτο φρονοῦμεν ὅτι, παρ' ὅλην τὴν σφοδρὰν ἐπιθυμίαν, τὴν ὁποίαν ἔχει ἡ ἀνατολικὴ Ἐκκλησία πρὸς ἔνωσιν μετὰ τῆς δυτικῆς, δὲν δύναται αὕτη νὰ θεωρήσῃ ὡς ἀρκοῦσαν τὴν ὑπὸ τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας ἀποδοχὴν τῶν ἐν Ρώμῃ κρατουσῶν ἀντιλήψεων περὶ πρωτείου ἐπὶ ἐπισκόπου Ρώμης Κελεστίνου, ἀλλὰ θεωρεῖ ἀπαραίτητον τὴν ἀνεπιφύλακτον καὶ κατηγορικὴν ἐγκατάλειψιν τῆς περὶ πρωτείου ρωμαϊκῆς διδασκαλίας, ἣν ἀνέκαθεν ἡ ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ἐχαρακτήρισεν ὡς ἀντικειμένην πρὸς τε τὴν ἁγίαν γραφὴν καὶ τὴν ἱερὰν παράδοσιν. Μεμονωμένοι δὲ καὶ ἐλάχιστοι τυχόν ρήσεις ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων ὑπὲρ τοῦ πρωτείου, ἐκ πλάνης, καιρικῶν συνθηκῶν καὶ προσωπικῶν ἐλατηρίων ἐξηγούμεναι, οὐδόλως δεσμεύουσι τὴν ἡμετέραν ἐκκλησίαν, ἥτις ἀείποτε ἀπέκρουσεν ὁμοθυμῶς τὰς παπικὰς περὶ πρωτείου ἀντιλήψεις καὶ ἥτις ἀείποτε διεκήρυξεν ὅτι, ἐφόσον ἡ δυτικὴ ἐκκλησία ἐμμένει εἰς ταύτας, ὑπὸ οἰανδήποτε μορφὴν, πᾶσα σκέψις περὶ ἐνώσεως εἶναι ἀδύνατος.

Δ. Σ. ΜΠΑΛΑΝΟΣ

Ἄννης Ἀποστολάκη. *Τὰ Κοπτικὰ ὑφάσματα τοῦ ἐν Ἀθήναις Μουσείου Κοσμητικῶν Τεχνῶν, Ἀθῆναι, 1932 (Δημοσίευμα τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Τμήματος Ὑπουργείου Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων) 203 σελ. μετὰ 163 εἰκόνων καὶ 2 ἐγχρώμων πινάκων.*

Ἐκ τῶν τριῶν ἐν Ἀθήναις γνωστῶν συλλογῶν Κοπτικῶν ὑφασμάτων, δηλαδὴ τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου, τοῦ Μουσείου Μπενάκη, καὶ τοῦ Μουσείου Κοσμητικῶν Τεχνῶν, ὁ ὑπὸ τῆς Δ^ος Ἀποστολάκη ἐκπονηθεὶς Κατάλογος περιέχει τὴν περιγραφὴν μόνον τῶν δύο τελευταίων. Ἐκ τῶν τριῶν τούτων συλλογῶν πλουσιωτέρα εἶναι ἡ συλλογὴ τοῦ Μουσείου Κοσμητικῶν Τεχνῶν, ἥτις ἀπετέλει ἄλλοτε τμῆμα τῆς συλλογῆς Αἰγυπτιακῶν Ἀρχαιοτήτων τοῦ Ἑθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου, τῆς ἀπαρτισθείσης ἐκ τῶν δωρεῶν Ρόστοβιτς καὶ Δημητρίου.

Ἡ συλλογὴ περιλαμβάνει περὶ τὰ 131 τεμάχια ὑφασμάτων, τὰ ὅποια ἡ συγγραφεὺς διαιρεῖ, ἀναλόγως τῆς τεχνικῆς, τοῦ ὕλικου καὶ τῆς διακοσμῆσεως αὐτῶν, εἰς ἑπτὰ τάξεις. Α' λάσια (σκουλλᾶτα), Β' πορφυρεᾶ, ὑποδιαρούμενα εἰς τρεῖς ὁμάδας, Γ' ὑφαντὰ μὲ πολυχρώμους ἑλληνιστικὰς παραστάσεις καὶ διάκοσμον Ἑλληνιστικὸν καὶ Παλαιοχριστιανικόν, Δ' πολύχρωμα ὑφαντὰ μὲ βιβλικὰς παραστάσεις, ὡς καὶ τὰ ἔχοντα συριακὴν καὶ σασανιδικὴν ἐπίδρασιν, Ε' πολύχρωμα ὑφαντὰ μὲ ἐσχηματοποιημένα φυτικὰ κοσμήματα, Σ' κεντημένα καὶ μὲ ὑφαντὴν διακόσμησιν ἐν εἶδει κεντήματος, καὶ τέλος Ζ' μεταξωτά.